

Schmidt in Berlijn een bespreking met Hitler, waarover nadere gegevens helaas ontbreken.¹ Later in augustus raakte het in het Duitse milieu in Den Haag bekend dat Mussert naar voren gehaald zou worden. Zulks leidde er toe dat Rost van Tonningen die al zijn eerezuchtige plannen in rook zag opgaan, Seyss-Inquart een ellenlange, giftige brief schreef waarin hij Mussert en de NSB zo zwart maakte als hij kon (hij noemde ze '*im wesentlichen anti-deutsch*')²; de *Sicherheitsdienst*, die het ook al niet op Mussert begrepen had, liet zich de gelegenheid niet ontgaan om eind augustus in haar geheime week-rapport heel Musserts zondenregister op te nemen: Joden en Vrijmetselaren waren lid van de NSB, er zat Joods kapitaal achter, Mussert was met een twintig jaar oudere tante getrouwd en zolang hij leider bleef der NSB, zou '*ein siegreicher Durchbruchskampf der NSB für immer ... sehr zweifelhaft*' zijn.³

★

Uit het voorafgaande bleek al dat Mussert op 30 juli in de belangrijke bespreking met Himmler niet veel weerstand bood: hij moet zijn gevoelens van 'ontsteltenis' nog tijdens het gesprek bedwongen hebben. Daarmee waren die gevoelens nog niet verdwenen, integendeel: ze waren versterkt. Van een opgaan van Nederland in het '*Grossgermanische Reich*' gruwde hij en het leek hem extra wenselijk, voor zijn eigen lievelingsdenkbeeld op te komen: Nederland met Vlaanderen één; wel zou dat 'Groot-Nederland' in een bepaald staatkundig verband de leiding van Hitler dienen te aanvaarden, maar het moest toch een aparte staat blijven. 'Geve God dat ik de

¹ H. D. Loock veronderstelt in zijn overigens voortreffelijke studie *Quisling, Rosenberg und Terboven*, dat het initiatief bij het naar voren halen van Mussert bij Hitler lag, dat Hitler die beslissing nam omdat hij zich opeens realiseerde dat de oorlog veel langer zou duren en dat Seyss-Inquart op 7 augustus '*zur Änderung seiner bisherigen Taktik gezwungen (wurde)*' (p. 509-10). Wij achten die veronderstellingen onvoldoende gemotiveerd en wijzen er in dit verband op dat Seyss-Inquart op 5 augustus, twee dagen voor hij met Hitler sprak, aan Mussert duidelijk maakte dat er *binnen de NSB* een SS-formatie diende te komen. Dit alleen impliceerde al dat de NSB, als zij tot medewerking bereid was, een zekere prioriteit zou krijgen. *Eventuele* pressie in de richting van een naar voren halen van Mussert is, dunkt ons, niet van Hitler maar eerder van Himmler uitgegaan die daarbij steun verleend kan hebben aan een standpunt dat Schmidt al eerder vertolkt had. ² Brief, 24 aug. 1940, van Rost van Tonningen aan Seyss-Inquart (*RvT*, dl. I, p. 415-23). ³ '*Meldungen aus den Niederlanden*', 10 (26 aug. 1940), p. 9.